

DAGENS FRÅGOR

Mot nyval i Ministären Laniel, den nittonde i raden av Frankrikes efter-Frankrike? krigsregeringar, föreföll på sin tid att blott ha ett enda politiskt mål i sikte, att bli den dittills mest långlivade i raden. Till den ändan valde Laniel taktiken att praktiskt taget icke visa någon som helst politisk aktivitet. Den kritiska utvecklingen i Indokina fick fortgå, Dien-Bien-Phu fick ske, regeringen Laniel bara satt. I juni 1954 var dess tid ute — någon månad skilde den ännu från att bli den varaktigaste efterkrigsregeringen — och Mendès-France trädde till för att lösa de mest påträngande politiska problemen, Indokina och Tunisien. I februari i år hade den franska nationalförsamlingen hämtat sig efter alla de chocker som Mendès-Frances aktiva regerande utsatt den för och med något som i många fall närmade sig hat röstade de franska deputerade ned ministären Mendès-France.

Om ministären Laniel utmärktes av en nästan brottslig passivitet och ministären Mendès-France av en ur de deputerades synpunkt ytterligt ovälkommen aktivitet kan det kanske om den följande regeringen, ministären Faure, sägas att den valt en linje någonstans mittemellan. Med stor skicklighet fullföljer den det politiska handlingsmönster som dragits upp i efterkrigstidens Frankrike: skenbar aktivitet — faktisk passivitet.

Den förlamning av landets politiska handlingskraft som numera är notorisk, har under hösten ytterligare illustrerats av handläggningen av de nordafrikanska frågorna. I Marocko och Algeriet har i praktiken närmast rätt inbördeskrig. Oroligheterna ha till den grad undergrävt Frankrikes allmänna prestige att en majoritet inom FN ansåg sig kunna på dagordningen uppföra problemet Algeriet, trots att Frankrike på som det synes mycket goda grunder avvisar all inblandning från FN:s sida med hänvisning till att det är fråga om en rent intern fransk angelägenhet. Nationalisternas kampanj i Marocko har på sistone lett till en fransk reträtt i regentfrågan, som också den måste karakteriseras som en svår prestigeförlust. Sedan sultanen ben Youssef för två år sedan tvingats gå i landsflykt efter ett uppror organiserat av berberstammarna i södra Marocko under den mot fransmännen lojala paschan av Marrakesh, el Glaoui, uppsattes ben Arafas på tronen, och fransmännen trodde sig därmed ha kvävt den nationalistiska rörelsen för vilken ben Youssef varit en moderat förespråkare. I somras nödgades fransmännen dock delvis tillmötesgå nationalisterna genom att medverka till inrättandet av ett tronråd och marionetten ben Arafas avlägsnande. Nyligen har så ben Youssefs återinsättande på tronen blivit en politisk nödvändighet inte minst sedan paschan av Marrakesh genom »le coup de théâtre de Rabat» i slutet av oktober fullkomligt ändrat åsikt och förklarat, att ben Youssef snarast borde återvända till Marocko och återinträda i sina rättigheter som sultan.

På det utrikespolitiska planet har givetvis också utgången av Saar-

omröstningen medverkat till att en ansträngd situation uppkommit för regeringen Faure. Om till detta fogas oron på arbetsmarknaden och de svåra finansiella problemen ter det sig knappast förvånande, att konseljpresidenten på senaste tid vid upprepade tillfällen sett sig nödsakad att ställa förtroendevotum. Två av dessa gällde politiken i Nordafrika och Faure kunde därvidlag inregistrera tämligen klara segrar, säkerligen inte minst beroende på att en regeringskris inför utrikesministerförhandlingarna i Genève på ett mycket allvarligt sätt skulle ha försvagat Frankrikes position. Ytterligare några förtroendestormar har Faure lyckats rida ut, alla sammanhängande med hans överraskande förslag om att tidpunkten för valen till nationalförsamlingen skulle framflyttas från juni 1956, då den ordinarie femåriga mandatperioden utgår, till december månad detta år.

Faure motiverar sitt förslag med att Frankrike står inför så viktiga avgöranden både på det utrikespolitiska och det inrikespolitiska planet, att ett ännu mera utpräglat svaghetstillstånd än det nuvarande icke kan tolereras. En valkampanj under första halvåret 1956 skulle enligt Faure leda till en sådan svaghet och alla därmed förenade risker.

Oppositionen mot Faures förslag har varit utomordentligt häftig. I spetsen för angreppen på regeringen befinner sig inte alldeles oväntat Pierre Mendès-France. I samband med debatten i nationalförsamlingen bröt han den långa tystnad han där iakttagit sedan den stormiga debattnatten i februari, då fyrop och hånfulla tillmälen haglade över den slagne konseljpresidenten, vilken — som man påminner sig — mot all praxis sökte leverera ett politiskt testamente från nationalförsamlingens talarstol efter det nederlaget redan var ett faktum.

Utanför parlamentet ha Mendès-France och hans meningsfränder ingalunda försuttit tiden. I detta sammanhang bör med några ord omnämnas den märkbara förstärkning av Mendès-Frances propagandaresurser, som omläggningen av den politiska veckotidningen *L'Express* till dagstidning inneburit.

Den 13 oktober skedde omläggningen och även om det ännu är väl tidigt att uttala sig om utfallet av experimentet kan det i varje fall konstateras, att Frankrike blivit en utomordentligt välskött dagstidning rikare. Med ett rappt men samtidigt kultiverat skrivsätt, en även efter franska mått anmärkningsvärd koncentration på det politiska stoffet och med en rad utmärkta medarbetare — François Mauriac, Albert Camus, François Mitterand och Pierre Mendès-France själv — har *L'Express* blivit något av ett bombnedslag på dagspressens område. Enligt oberoende uppgifter har upplagan nu nått 155 000 ex.

Angreppen från Mendès-France och de radikala deputerade som följa honom (radikalernas högerfalang stöder radikalen Faure) och från socialisterna ha framför allt koncentrerats på frågan om valsystemet. Enligt nuvarande valordning, som tillkom inför 1951 års val, utgöra departementen valkretsar, varvid mandatet fördelas proportionellt mellan de deltagande partierna. Om ett parti erövrar mer än 50 % av rösterna tillfalla emellertid samtliga mandat i valkretsen detta parti. Ytterligare två kompletterande regler äro uppställda: karteller äro tillåtna och om en kartell erövrar mer än hälften av rösterna fördelas valkretsens samtliga

mandat proportionellt mellan de i kartellen deltagande partierna. I Paris gäller det proportionella valsystemet utan några inskränkningar.

Valordningen tillkom för att reducera ytterlighetspartiernas representation i nationalförsamlingen. Genom karteller på det lokala planet av växlande sammansättning men i regel omfattande höger- och centergrupper, reducerades framför allt kommunisternas representation i jämförelse med ett vanligt proportionellt valsystem. Med över 25 % av rösterna besatte kommunisterna 1951 blott 100 av nationalförsamlingens över 600 platser.

Utvecklingen på den franska inrikespolitiska arenan har under de senaste månaderna varit mer dramatisk än på länge. Faures förslag om val redan i december har uppenbarligen bl. a. syftat till att taga vinden ur seglen för Mendès-Frances omsorgsfullt planerade politiska comeback. Det står nu klart, att Mendès-France och Faures övriga motståndare lyckats i sina förhållningsmanövrer på det parlamentariska planet så att nyval i varje fall icke kan medhinnas före jul. Ett val före den ordinarie mandatperiodens utgång torde nu knappast kunna komma till stånd utan en reform av valordningen dessförinnan. Ett system med majoritetsval i enmansvalkretsar skulle därvid otvivelaktigt gynna den borgerliga vänsterlinje Mendès-France själv företräder, troligen också ett proportionellt valsystem med kartellförbud.

Reform och lönepolitik i Italien. En av de första praktiska regeringsuppgifterna, som den italienske premiärministern Segni fick ta itu med efter sitt inträde i ämbetet, var att ta ställning till de krav på ökade löner som rests av samtliga statsanställda kategorier. Det var dock en kategori, som hävdat sina krav med särskild styrka, nämligen läroverkslärarna. Med strejkens medel hade de flera gånger under våren gått till strid för sina berättigade krav och aktionen slutade med ett personligt löfte från landets president Gronchi att deras levnadsvillkor skulle förbättras. Strejkerna sattes in i rätta ögonblicket, i synnerhet den sista, som kom sista dagarna i maj, då skolorna hade som mest att göra med examensarbete. Aktionen vållade en stor förvirring bland elever, som naturligtvis blevo lidande därav, samt målsmän. I regel ställde sig dock pressen mycket positiv till lärarnas krav och allmänheten hade på det hela taget stor förståelse. Under sommarmånaderna har det varit ganska tyst, men nu lagom till skolornas början ha lärarna åter börjat ge uttryck för sina krav.

Vad är det då man kräver? Ja, det är inte så orimliga fordringar. Man kräver blott att bli kompenserad för inflationens sänkta penningvärde, man kräver en ringa men ändock respekt för akademiska studier, som tar sig uttryck i en lön som åtminstone skall vara jämställd med en god yrkesarbeters.

För att bli läroverkslärare fordras 4—6 års akademiska studier. Sedan den första akademiska examen avlagts, »la laurea», har den nyblivne doktorn (dottore) fått den examen, som ger honom rätt att delta i konkurrensen om de fåtaliga lärarplatserna. Man skiljer vid läroverken på två kategorier av lärare: på fast stat och icke fast stat. Denna sistnämnda kategori anställs blott för ett år i taget i bästa fall. Den kommer

Dagens frågor

aldrig ur första löneklassen dvs. 45 000 lire per månad, som utgör begynnelselönen även för fast anställda. För båda kategorierna utgör tjänstgöringstiden 18—20 timmar per vecka vid full tjänstgöring. Deltidstjänst förekommer blott för icke fast anställda lärare. Flertalet av de nyexaminerade lärarna har dock ej heltidstjänst utan får vara glad för några timmars tjänstgöring i veckan.

För att bli lärare på fast stat (in ruolo) krävs många år av tålmodig väntan efter det att doktorsgraden avlagts. Man måste göra en »concorso», dvs. genomgå prov inför en statlig prövningsnämnd. Dessa bestå av muntlig prövning i vederbörandes undervisningsämnen samt granskning av hans meriter i övrigt, t. ex. publikationer, vetenskaplig verksamhet, tjänsteår etc. Det fordras i regel många tjänsteår som lärare »fuori del ruolo» (icke fast stat) för att över huvud taget ha en möjlighet att delta i konkurrensen. I regel lyckas det ej förrän vid 35-årsåldern. Härtill bidrager även att dessa »concorsi» icke återkomma varje år och lyckas en kandidat ej första gången (vilket han i allmänhet ej gör), måste han stå över till nästa gång. Sista gången en sådan »concorso» ägde rum var 1953, då 1 000 lärare nyanställdes vid landets läroverk. De som lyckats kvalificera sig, bli därefter fast anställda vid läroverken och garanteras arbete. Därefter börjar klättringen i lönegradstrappan och när toppen är nådd efter 35 års tjänst består lönen av 102 000 lire per månad. Till detta kommer ett familjetillägg på 4 000 lire för hustru och 3 000 för vart barn. Rätt till pension inträder efter 40 års tjänst eller automatiskt vid 70 års ålder.

Efter minst 11 års tjänstgöring på fast stat kan läraren göra en ny »concorso» för att bli rektor. Han får då en begynnelselön på 88 000 lire samt en slutlön på 130 000 lire.

Det finns numera ungefär 70 000 läroverkslärare i Italien fördelade på statliga eller privata läroverk. Hälften av dessa är numera på fast stat, medan på trettioalet ungefär 80 %. Detta innebär således en försämring av villkoren. Även reallönen har sjunkit till 70 % mot vad den var 1938. Läroverkslärarna utgöra den kategori som sämst kompenseras för penningvärdets fall. En vaktmästare i ett statligt verk har fått sin lön ökad 110 ggr den han hade 1938, en fabriksarbetare omkring 100 ggr. Lärarnas löner ha dock blott ökat 50 ggr.

Orsaken till lärarnas ekonomiska bekymmer är förutom den låga lönen svårigheten att nå fram till en fast anställning. Det utbildas för många lärare och platserna äro alldeles för få. Detta beror dock icke enbart på myndigheternas ovilja att låta lärarna få en fast anställning. Lokalbristen är skriande. Skolorna äro ofta mycket provisoriskt inhysta i diverse lokaliteter. Undervisningen bedrivs ej sällan i skift, ett på morgonen och ett på kvällen. Så är fallet t. o. m. i huvudstaden. Följden av lokalbristen blir givetvis också omåttligt stora klasser. I folkskolan är det sålunda inget ovanligt med klasser över 60 elever och på gymnasiet äro 40 per klass det vanliga.

Lärarnas löneaktion inriktar sig på två mål: höjda löner från en begynnelselön på 72 000 till en slutlön på 180 000 lire för de fast anställda läroverkslärarna samt från 140 000 till 212 000 för rektorer; vidare krävs ett ökat antal fasta lärartjänster och stabilisering av de icke fast anställda

villkor; slutligen en uppdelning av den fast anställda lärarstaben efter akademiska meriter.

Regeringen Scelba visade mycket liten förståelse för lärarnas krav, men i och med regeringskrisen blev det ändring så tillvida, att Segni har full förståelse, liksom även flertalet av regeringsmedlemmarna. Motståndet kommer framför allt från finansexperterna i regeringen, isynnerhet från budgetministern Vanoni. Bland de många och svåra uppgifter som regeringen har att lösa är måhända konflikten mellan dess socialt ekonomiska program, som förutsätter ett rigoröst pris- och lönestopp för inflationens bekämpande, och den statsanställda medelklassens lönekrav ett av de svårare. Arbetslösheten är svår. Och nöden som följd härav ofta fruktansvärd, i synnerhet i landets södra delar. En parlamentsundersökning för ett par år sedan visade, att 2,8 milj. människor, dvs. en femtedel av befolkningen, bodde i grottor, i källare, på vindar, i portgångar, baracker eller skjul, i överbefolkade rum med 5, 6 eller flera personer. Med avseende på livsmedelsförsörjningen visade samma undersökning att 1,9 milj. familjer, ungefär 10 procent av befolkningen, av ekonomiska skäl aldrig eller i ytterst små kvantiteter förbrukade kött, socker eller vin. Detta är fakta som Segni varken kan eller vill glömma bort. Regeringens politik är därför att genom tvångsinvesteringar skapa nya industrier och därmed nya arbetstillfällen samt hindra inflationen genom ett rigoröst pris- och lönestopp, för att sålunda kunna höja dessa mest nödlidande människor till ett existensminimum. Det är därför naturligt att lärarnas aktion hälsas med oblida ögon speciellt av ovannämnde Vanoni. Den sistnämnde är dessutom mannen bakom det stora programmet för arbetslöshetens avskaffande, som tidigare behandlats i denna tidskrift. Han motiverar sin inställning med att lärarna inte äro produktiva och att landets ekonomi ej ännu kan bära denna ytterligare belastning. Det finns redan nu ett deficit på 400 miljarder lire. På detta svarar lärarna med att hänvisa till Vanonis egen arbetslöshetsundersökning, som visar att en överväldigande majoritet av de arbetslösa utgöres just av icke kvalificerad arbetskraft. Vidare hävda de att just Vanonis eget industrialiseringsprogram kräver en allt grundligare utbildning av de anställda.

Emellertid har i dagarna en lönehöjning för de statsanställda föreslagits av regeringen. Samtidigt har också äskats ökade indirekta skatter på konsumtionsvaror som kaffe, bensin m. m. Och så har inflationscykeln åkt fram en bit till. Lärarna komma knappast att godtaga regeringens »kompromisslösning». Skolorna ha börjat — och lärarna ha åter strejken som vapen i sina händer.

Bo Christenson.

Genèveandan Senhöstens tills vidare viktigaste storpolitiska tilldragelse som försvann. är nu förbi, sedan »de fyra stora» utrikesministrarna den 16 november slutförde de förhandlingar, som började den 27 oktober. Endast i en punkt nåddes enighet: att konferensen skulle vara högst tre veckor och sluta på angivet datum. Eljest var resultatet alltigenom negativt i fråga om de fyra spörsmål, vilka »toppmötet» i juli i Genève önskade hänskjuta till det då bestämda utrikesministermötet, nämligen Tysklands

återförening och det europeiska säkerhetssystemet samt nedrustningen och åvägabringandet av bättre kontakter mellan öst och väst. Prognosen för en gynnsam utgång var från början pessimistisk, därför att redan i juli i Genève motsättningarna mellan västmakterna och Sovjetunionen visade sig helt oförenliga, då det gällde dels rangordningen mellan säkerhetssystemet och Tysklands återförening, dels det sätt, varpå denna borde lämpligast genomföras. Västmakternas representanter hävdade, att säkerhetssystemet och Tysklands återförening vore odelbara genom att betinga varandra, medan de jovialiska Bulganin och Chrustjev, med den makabre Molotov i bakgrunden, vidhöll sin mening, att problemen borde skiljas åt och att Tysklands återförening endast kunde äga rum inom ramen av det säkerhetssystem som ryssarna förordade.

Av rädsla att störa den goda stämning under sagda »toppmöte», som sedermera döptes till »den nya Genèveandan», ville de närvarande stats- och regeringscheferna icke fördjupa sig i dessa dissonanser, än mindre söka utjämna dem, utan de hänskötos med varm hand till utrikesministermötet i oktober. Här fick man tillfälle till ett grundligt meningsutbyte, varvid visade sig, som på förhand befarats, att Molotov icke ändrat sin ståndpunkt sedan Berlinkonferensen vintern 1954. Hur hans säkerhetssystem skulle se ut blev i detalj icke heller nu klargjort, men det väsentliga önskemålet kvarstod, att Atlantpakten och Västunionen borde upplösas och amerikanerna överge sina militära baser på europeiska territorier. Ett sådant förslag var lika oantagligt för västmakterna som tidigare och därmed hade egentligen överläggningarna om denna första punkt på dagordningen gått ohjälpligt i baklås. Västmakterna förfäktade alltjämt, att ett säkerhetssystem förutsatte att den söndring av Tyskland som var den farligaste oroskällan i Europa skulle hävas, innan västmakterna vore beredda att erbjuda Sovjetunionen vissa åtgärder för att garantera dess trygghet mot en eventuell framtida tysk aggression.

Ändå sträckte sig västmakterna därhän att de frånföllo sin ursprungliga uppfattning, att sådana utfästelser endast skulle ges Sovjetunionen, därest ett återförenat Tyskland frivilligt efter Bonnrepubliken exempel stannade i Västunionen och i Atlantpakten. Västmakterna kunde tänka sig att Sovjetunionen erhöles deras garanti, även om ett återförenat Tyskland föredroge att stå formellt oberoende av Västern. Men denna eftergift lönade sig icke. Molotov lät förstå, att han icke satte något vidare värde på denna upprepning i viss mån av 1925 års Locarnotraktat utan sökte Sovjetunionens säkerhet i en sådan återförening av Tyskland att »de sociala framsteg» som nu hade stabiliserats i »tyska demokratiska republiken i östzonen» skulle införas även i Västtyskland. Dessa »sociala framstegs» konkreta innebörd är välbekant, och målsmännen för marionettregimen i Pankow ha under månader förklarat, att »revanschmilitarister, monopolkapitalister och storgodsägare skulle utrensas i Västtyskland» i samband med socialisering av alla industriella storföretag. Denna status omskrev också Molotov med »att arbetare och bönder nu svara för Östtyskland till skillnad från de reaktionärer och junkrar som behärska Bonnrepubliken».

En konsekvens av dessa bolsjeviseringsplaner på Västtyskland var givetvis, att några fria val i vanlig demokratisk mening icke kunde verk-

ställas som grundval för återföreningen. Hela Tyskland måste först omdanas i antydd riktning, innan val borde anordnas, vilket då skulle ske med de metoder, som tillämpas i Sovjetunionen och i alla »folkdemokratier»: undersåtarna kommenderas till vallokalerna för att rösta på kandidatlistor, som på förhand uppsatts av det härskande kommunistiska statspartiet, varav följderna blir en utomordentligt enig folkvilja! Då västmakterna icke kunde frångå sitt krav på anständiga fria val enligt vedertagen västlig modell, förelåg här den andra stötestenen för en uppgörelse om Tysklands återförening.

Molotov var dock icke enbart negativ i detta spörsmål; han framställde också det »positiva» önskemålet att Tysklands återförening borde vara en uppgift för tyskarna själva och anbefalldes förty bildandet av ett för öst- och Västtyskland gemensamt konsultativt råd, som skulle ta initiativet härvidlag. Han visste naturligtvis att detta yrkande genast skulle förkastas, därför att varken västmakterna eller Bonnrepubliken erkänna den sovjetryska vasallregimen i tyska östzonen. Men det blev också uppenbart, att Kreml ämnar begagna det dödläge, som nu uppstått om Tysklands återförening, till att med stöd av bl. a. sin tillämnade nya beskickning i Bonn oavslåligt agitera bland västtyskarna att västmakterna äro oförmögna att åstadkomma Tysklands återförening och att varje västtysk samverkan med dem är utsiktslös. Allenast sonderingar till östtyskarna kunna därvid ha något framtida värde. Molotov berömde också i ett av sina anföranden den vidsyn och klokhet, som utmärkte Erich Ollenhauer, ledaren för Västtysklands socialdemokrater, då även han rekommenderar »försiktiga» underhandlingar med östtyskarna. Hur det skall gå till när Ollenhauer und Genossen samtidigt, i likhet med Adenauers regeringskoalition i Bonn, vägra att erkänna östtyska republiken som suverän, är svårt att förstå. Det kan ju förefalla, som om de västtyska socialdemokraterna, tillsammans med åtskilliga nationalistiska hetspartier även bland blockpartiet »de fria demokraterna», så hängivet ivra för Tysklands återförening, att de vilja pruta på sina principiella betänkligheter mot Östtyskland. Men hur är det i realiteten? Den stora allmänheten i Västtyskland är förvisso förbittrad på den kommunistiska terrorn mot sina landsmän på andra sidan Elbe och skulle med glädje hälsa en återförening. Denna har dock icke blivit en sådan livssak för västtyskarna, att den får prioritet före alla andra politiska frågor, t. ex. säkerheten mot ett sovjetryskt överfall. Konjunktur-, skatte- och prisfrågor äro också mera aktuella vardagsbekymmer. Sanningen tycks i stället vara den, att socialdemokraterna använda återföreningen som ett övervägande *taktiskt* vapen i sin totala opposition mot Adenauers utrikespolitik. Ollenhauer degraderar sig därmed, måhända kanske icke till en trojansk häst mot kommunismen, utan till en »trojansk åsna» för att citera en av framlidne Kurt Schumachers pregnanta formuleringar.

Nedrustningen och de bättre kontakterna mellan öst och väst avancerade icke heller ett tuffjämt framåt på denna Genèvekonferens. Molotov var fortfarande obenägen att resonera om någon effektiv kontroll för atomvapen. Han krävde som förut ett förbud för dessa ävensom en nedläggning efter en viss procent av alla andra stridsmedel, vilket på detta område skulle konservera kommunistblockets nuvarande stora kvantita-

Dagens frågor

tiva överlägsenhet. »Järnridån» skulle blott få fällas upp för import av sådana strategiska vapen som Atlantpaktstaterna belagt med embargo och för utländska studiekommissioner. Med ilsken ton undanbad sig Molotov alla försök till infiltration av »spioner» och »uppviglingsagenter» från västsidan.

För deltagarna i konferensen återstod då inget annat än att offentliggöra en kommuniké, vari det heter, att »utrikesministrarna ha kommit överens om att rapportera förloppet och resultatet av sina diskussioner till sina respektive meningschefer och hemställa att framdeles sådana diskussioner skall äga rum genom vanliga diplomatiska kanaler». Kommunikén var lakonisk men torde dock ha krävt åtskillig tankemöda av de kommittéerade, som fått i uppdrag att utarbeta den; Talleyrand har ju också sagt, att »ingenting tar så lång tid som att fatta sig kort». Man avstod alltså från att tänka sig ett nytt utrikesministermöte nästa år och Genève behöver icke belastas med nya smärtsamma minnen som under NF-tiden och konferensen sommaren 1954, då Mendès-France triumferade och Frankrike förlorade Indokina. Ett undantag utgjorde ju konferensen på högsta nivå i somras med »Genèveandan», vilken Molotov cyniskt ignorerade vid utrikesministermötet och — märk väl — ingalunda på sådant sätt, att han nödgas göra avbön för »ideologisk» förvirring i ett sovjetryskt kommunistorgan utan hans hållning blev ännu fränare efter ett par dagars besök i Moskva omkring Allhelgonadagen, då han deltog i revolutionsfirandet och givetvis fick tillfälle till konfrontationer med Bulganin och Chrustjev.

I Storbritannien har den skeptiska uppfattningen, att den soliga sommaren i Genève skulle följas av missväxt på internationella fält vunnit terräng, och i Bonn har den nu dess bättre återställde Adenauer aldrig hängivit sig åt optimistiska förhoppningar om Genèvepolitiken. Frankrike har för närvarande över nog av egna och nordafrikanska bekymmer för att ägna större uppmärksamhet åt mellanspelet i Genève. I USA är däremot opinionen mycket delad. Demokraterna och republikaner av senator Knowlands hårdkokta typ klandra Washington för överdriven sangvinism, Dulles försökte finna en egendomlig formel i ett uttalande, »att det kalla kriget visserligen fortsätter men att Genèveandan icke är död». Ändamålet med Genèveandan var dock att få slut på det kalla kriget! Om det nu slagit slint får man trösta sig med, att konversationerna mellan utrikesministrarna i Genève från Molotovs sida ha förts i en hövlig ton och att han icke, som i Paris sommaren 1947, i vredesmod slängde igen dörren i konferenssalen bakom sig efter att å kommunistblockets vägnar ha undanbett sig Marshallhjälpen.